

ПРОХОРЕНКО АЛІНА МАРЛЕНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук*

ІНТЕРНЕТ-МЕМ ЯК ВІРТУАЛІЗОВАНИЙ ФЕНОМЕН ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Одночасно з включенням Інтернету в культурні і політичні практики, відбувається рух в сторону віртуалізації феноменів суспільного життя, таких як культура, правові зобов'язання, моральність тощо. При цьому, якщо проблематика набуває статусу інтернет-мема, це означає, по-перше, що вона дуже важлива для суспільства, а по-друге, що можливостей вирішити цю проблему звичними інструментами не представляється можливим. Взагалі поширення найважливіших і актуальних культурних кодів за допомогою мемів є актуальним завданням для досліджень. Так як політичні питання, в такому політизованому суспільстві, як українське, є гострими темами, то не дивно, що політичні фігури і законопроекти часто стають об'єктами для створення «інтернет-мемів».

Етимологічно термін «мем» походить від грецького слова «μῆμις», яке можна трактувати як «подібність». Саме цей термін обрав еволюційний біолог Річард Докінз, щоб провести культурну аналогію дефініції «ген». У своїй основній праці «Егоїстичний ген» у 1976 році Р. Докінз пише: «Від відповідного грецького кореня виходить слово «мімем», але мені хочеться, щоб слово було односкладовим, як і «ген». Я сподіваюся, що мої друзі, які отримали класичну освіту, пробачать мені, якщо я скорочу «мімем» до слова мім» [2]. Виходячи з меметичної концепції Р. Докінза біологічною еволюцією управляють гени, які в рамках природного відбору діють вкрай егоїстично – їхнє основне завдання зберегти саме ту інформацію, яка в них зберігається, і тим самим забезпечити власне виживання. Постійне копіювання та перенесення до наступного покоління – це «мета» генів. Але політична культура теж еволюціонує, у ній накопичуються знання, відбуваються кількісні та якісні стрибки. Багато культурних аспектів копіюються і переносяться в наступне покоління, тоді як інші мутують, видозмінюються або зовсім відмирають. Перенесення культурної інформації крізь тривалий час і поширення її на найбільше представників однієї або багатьох культур, так само, з точки зору Р. Докінза має переноситися за допомогою копіювання, наслідування. Ця можливість наслідувати, копіювати, переймати найважливіша частина культурної еволюції. Для того, щоб дати цю здатність визначення Р. Докінз і використовував термін «мем». Тобто в рамках теорії Докінза мем – це одиниця культурної інформації, яка може сприяти появі власних копій.

Якщо відштовхуватися від цього, то стати мемом може будь-яка інформація, яка була скопійована від однієї людини іншою. Тобто мемом може бути звичка, пісня, історія. Але ж у первозданному вигляді при копіюванні інформація не може зберігатися. Вона видозмінюється

і часто досить суттєво. Саме факт зміни інформації змусив Р. Докінза запропонувати за біологічною аналогією концепцію реплікатора, який мутує адаптуючись до культурного середовища, але і сам є причиною зміни культурного середовища: «меми поширюються, переходячи з одного мозку в інший за допомогою процесу, який у широкому розумінні можна назвати імітацією» [2].

Політичні меми також мають відбиратися. Тільки якщо гени не відбираються в наступне покоління тому, що не виконують корисних для виживання організму функцій, то меми зникають з простору політичної культури, якщо не викликають жодного емоційного відгуку у її представників. Через це у носія мема не з'являється бажання поділитися інформацією, і ніхто не прагне копіювати його, а тому в наступне покоління він не переходить. І навпаки найбільш емоційно яскраві меми, що викликають найсильніший відгук, можуть поширюватися найбільш масштабно, подібно до вірусу. При цьому мем володіє подобою спадкової пам'яті – не дивлячись на мутації, які відбуваються в мемі від покоління до покоління, він зберігає в собі початковий смисловий корінь. Якщо відштовхується від меметичної теорії Р. Докінза, то меми значно ширші, ніж інформаційні одиниці медіа-простору – це одиниці будь-якої культурної інформації, які утримуються та поширюються серед усіх представників культури – меми живуть у головах, у підсвідомості, в архівах, у бібліотеках. І відповідно у політичному житті.

Якщо розглядати політичну культуру як мову, то мем – це коротка, дотепна, не позбавлена гумору фраза. Вона може бути іронічною або сатиричною, але обов'язково лаконічною. При цьому егоїстичність мема пояснює наполегливість, з якою він прагне впровадитися в суспільну свідомість. При цьому, незважаючи на прагнення до одномірності, яка постулюється деякими авторами, мем зовсім не обов'язково намагається маркувати дійсність конкретним чином.

Нівелювання значення мемів для сучасної політичної культури, очевидно пов'язані з неочевидністю їхнього впливу на поведінку і ставлення людей до глобальних питань. Так, наприклад, Дуглас Рашкофф, вважає, що будь-який інтернет-мем, це медіавірус до якого включено таємне ідеологічне послання, яке покликане ввести до тям людей якийсь «ідеологічний код», який сприяє потрібному комусь сприйняттю реальності [1]. Це досить спірне припущення, проте демонструє інтерес до проблеми дослідження.

Більше того, сам матеріал часто стиснутий до інтернет-мема, який виражає ставлення до дійсності, лаконічно та іронічно, а тому цей мем, будучи реальною альтернативою медіавірусам телебачення, починає вкрай швидко поширюватися. Полярні, носії абсолютно різного контексту, меми перетинаються між собою утворюючи політичний дискурс, що складається з безлічі позицій і думок, і середній глядач виявляється носієм цієї інформації, збагачуючи свою можливість розглядати політичну дійсність з різних точок зору.

Звичайно, інтернет-меми, що створюються і використовуються інтернет-культурою, створюють так звану «мозаїчну культуру» [3],

особливість якої полягає в кліповому фрагментарному сприйнятті реальності, яке відрізняється відсутністю цілісної концептуальної картини світу. Проте загалом, інтернет-меми, це не причина, а наслідок децентрованого комунікаційного поля, яке є наслідком культури постмодерну. У рамках цієї культури, мем, їхня множинність, як окремих культурно-інформаційних одиниць, просто найбільше в інформаційному полі відповідають потребі індивіда в отриманні інформації. Децентрація інформації не скасовує і не заперечує аналітичних можливостей індивіда скласти цілісну картину світу. Однак варто пам'ятати, що і сам світ сьогодні значно складніший, варіативніший і насиченіший, ніж ще півстоліття тому, а тому і складання цілісної картини світу – набагато триваліший і складний процес.

Список використаних джерел:

1. Rushkoff D. (1995) Media Virus: Hidden agentas in popular culture.
2. Докінз Р. (2017) Егоїстичний ген (за пер. Лебеденко Я.) Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».
3. Моль А. (2008) Социодинамика культуры. Пер. с фр. / Предисл. Б. В. Бирюкова. М. : Издательство ЛКИ.

Ключові слова: Інтернет-мем, політична культура, віртуалізовані феномени.

Key words: Internet-meme, political culture, virtualized phenomena.

РЯБЧУК ОКСАНА ГРИГОРІВНА

*Державний податковий університет,
доцент кафедри аудиту, державного фінансового контролю та аналізу,
кандидат економічних наук, доцент*

ГАЙОВА АННА ВАСИЛІВНА

*Державний податковий університет,
здобувач вищої освіти*

ГАРКУША ДАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Державний податковий університет,
здобувач вищої освіти*

ЗМІНИ У ЗАХОДАХ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

З моменту повномасштабного вторгнення військ Російської Федерації на територію незалежної України змінилось як і звичне життя українців, так і система заходів державного фінансового контролю. Необхідне було